

BAŞKA ŞEHİRLERE GÖÇ ETMİŞ SİİRTLİ ARAP AİLELERİN SİİRT ARAPÇASINA İLİŞKİN TUTUMLARI*

Erkan İŞIKTAŞ**

Erdem AKIN***

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; siyasi, sosyal ve ekonomik nedenlerden dolayı başka şehirlere göç etmiş Siirtli Arap ailelerin, Siirt Arapçasına ilişkin tutumlarını ortaya koymaktır. Bu araştırma; nitel araştırma yöntem ve teknikleriyle oluşturulmuş, durum çalışması deseneinde yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bu çerçevede, çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacına ve problem durumuna yönelik dört sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Bu görüşme formu, İstanbul, Ankara, Yalova şehirlerinden seçilmiş 15 katılımcı üzerinde uygulanmıştır. Katılımcıların sorulara vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda görüşme formunun betimsel analizi yapılmıştır. Bunun sonucunda; Siirt' ten göç eden ailelerin Siirt Arapçasına karşı tutumlarının; göç ettiği yıl, şehir, Siirt' te gelip-gitme sıklığı ve göç ettiği şehirdeki Siirtli nüfus oranına bağlı olarak değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte göç eden ailelerin Siirt Arapçasına ilişkin tutumları ile ilgili ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. Siirt Arapçasının mekânsal olarak belli sınırlar içerisinde (Aile Ortamı) kaldığı, göç eden ailelerin önemli bir kısmının Siirt Arapçasını devam ettirmeye yönelik tutumlara sahip olduğunun sonucuna varılmıştır. Öte yandan bu araştırmanın, Siirt Arapçası üzerinde yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Siirt, Aile, Göç, Siirt Arapçası.

* Bu makale, 27-28 Mayıs 2016 tarihlerinde Siirt Üniversitesi'nde gerçekleştirilen Uluslararası Siirt Arapçası: Dünü, Bugünü ve Yarını adlı çalıştayda sözlü bildiri olarak sunulmuştur. Araştırma genişletilerek makale formatına getirilmiştir.

*** Araştırma Görevlisi, Siirt Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, e-posta: erkanisiktas@siirt.edu.tr

*** Araştırma Görevlisi, Siirt Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili Edebiyat Bölümü, e-posta: erdemakin@siirt.edu.tr

ATTITUDES OF SIIRT'S ARAB FAMILIES WHO MIGRATED TO OTHER CITIES TOWARDS THE ARABIC OF SIIRT

ABSTRACT:

Aim of this study is to reveal attitudes of Siirt's Arab families towards the Arabic of Siirt who migrated to other cities because of political, social and economic reasons. This research was formed by qualitative research methods and techniques and was carried out in case study design. Within this framework, semi-structured interview method was used as data collection tool. An interview form consisting of four questions was prepared for the purpose of the research and the problem situation. This interview form, applied on 15 participants who selected from Istanbul, Ankara, Yalova. A descriptive analysis of the interview form was conducted in response to the answers given by the participants to the questions. In consequence of this, content was detected depending on migration date, city, and frequency of visiting Siirt and population rate of migrated people from Siirt. In addition, the detailed information concerning attitudes towards the Arabic of Siirt obtained from the migrated families of Siirt. It is understood that the Arabic of Siirt stays in locational certain limits (family atmosphere), and an important part of the migrated families continue to speak the Arabic of Siirt. It is expected that this study will contribute to researches on the Arabic of Siirt.

Key words: Siirt, Family, Migrate, Arabic of Siirt

GİRİŞ

İnsanlık var olduğu günden beri sürekli bir hareket içerisinde. Siyasi, sosyal ve iktisadi nedenlere dayalı olarak gerçekleştirilen bu hareket, göç olarak adlandırılır. Literatürde göç kavramına ilişkin çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Kavramsal olarak göç, Büyük Türkçe Sözlükte, ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmaktadır. (TDK: 2017). Doğanay; göç kavramını nüfusun devamlı yaşama yerlerini bireysel olarak aileler veya gruplar halinde terk ederek, geçici veya sürekli olarak yaşamak amacıyla başka bir yere gitmesi olarak ifade etmiştir (2014:193). Marshall ise; bireylerin veya grupların sembolik, coğrafi veya siyasi sınırların ötesine, yeni yaşam alanlarına ve topluluklara doğru olan hareketlerini göç olarak yorumlamıştır (Marshall, 1999: 685).

Göç ile ilgili verilen tanımlarda ortak unsurun “mekân değişikliği” olduğu görülür. Bir mekânsal değişikliğe karşılık gelen göç; özelde bireyin genelde toplumun yaşamını etkileyen ve hatta değiştiren bir olaydır. Bir toplumun yaşamındaki maddi ve manevi bütün unsurlar kültür olarak adlandırılır. Meriç, kültürün tarımdan idmana, balıkçılıktan medeniyete kadar aklan gelen ve gelmeyen düzinelere anlamı olduğunu söyleyerek ne kadar kuşatıcı ve geniş bir kavram olduğunu vurgular (Meriç, 186: 9). Somut veya soyut olabilen kültürel değerler, dil aracılığıyla ifade edilir ve aktarılır. Kültürdeki keskin veya ılımlı değişimler dilde ve daha özelde anadilde gözlemlenir. Anadil, bir kimsenin bilinçli bir öğrenim evresi olmaksızın önceki kuşaklar ya da çevresinden kazandığı dil olarak tanımlanır (Aksan, 1973: 430). Kaplan, dil, medeniyet, milli kültür üzerine düşüncelerini aktardığı “Kültür ve Dil” adlı eserinde dili, bazı ses ve ses gruplarının o şeylerin hayalini uyandırması sürecinden ibarettir şeklinde tanımlar (Kaplan, 2001: 163). Anadili ve dil ayrımında ise egemen kültür üzerinden millilik vurgusu yapar. Kişinin egemen kültüre aidiyet hissetmesi yani kültürel dokunun bir parçası olması, içinde yaşanan toplumun dilinin öğrenilmesi ile mümkün olacaktır. Birey; ya göç ettiği bölgelerde baskın olan kültürü benimseyecek ya da belli bir alanda kendi dilini ve kültürünü yaşamak zorunda kalacaktır. Bu durum ise bireyin yaşadığı çevre ile konuştuğu ya da konuşulan dil arasında güçlü bir bağ olduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir.

Birey ile çevre arasındaki bağ, bireyin kendi dünyasından ayrılıp farklı bir bölgeyi yaşam alanı olarak seçmesiyle birlikte süreç içerisinde zayıflamaktadır. Yeni ortamındaki çekici faktörler çok çeşitli, karmaşık ve köklü olabileceği için

bu etmenlere maruz kalan birey; sosyal, kültürel ve iktisadi problemlerle karşı karşıya kalır (Aktaş, 2016: 80). Benzer durum Siirt'ten göç eden Arap aileler içinde geçerli olmuştur. Araştırma; uzun yıllar Siirt'te yaşayan ancak çeşitli nedenlerden dolayı göç hareketi içerisinde bulunup farklı şehirlerde yaşamlarını idame etmek zorunda kalan Siirtli Arap ailelerin Siirt Arapçasına ilişkin tutumlarını ölçebilmek için mikro bir çalışma ortaya koymaktır.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesini, “çeşitli nedenlerden ötürü başka şehirlere göç etmiş Siirtli Arap ailelerin, Siirt Arapçasına ilişkin tutumları” oluşturmaktadır.

Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesine bağlı olarak çözümü aranan alt problemler ise şunlardır:

- Siirt'ten göç etmiş Arap ailelerin Siirt Arapçasına bakış açıları nasıldır?
- Gittikleri şehirlerde Siirtli nüfusunun fazla/az olması Siirt Arapçasına olan etkisine yönelik düşünceleriniz nelerdir?
- Göç etmiş Ailelerin Siirt ile olan ilişkilerinin devam etmesi, Siirt Arapçası üzerinde olumlu/olumsuz etkileri hakkında neler söylenebilir?
- Göç ettikleri şehirlerde Siirt Arapçasına yönelik etkinliklerin düzenlenmesi, Siirt Arapçası üzerindeki etkisi nasıldır?

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma; nitel araştırma yöntem ve teknikleriyle oluşturulmuş, durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bilindiği üzere nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:119-120). Bu bağlamda araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan görüşme tekniği kullanılmıştır.

Araştırmalarda yaygın kullanılan veri toplama tekniklerden biri olan görüşme ya da mülakat; önceden hazırlanmış soruları sorduğu ve karşısındaki kişinin sorulara yanıtlar verdiği amaçlı bir söyleşidir (Kuş, 2003,s:50). Bir başka ifade ile görüşme; önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve

yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 283).

Bu araştırmada görüşme tekniğinin kullanılmasının temel amacı; genellikle bir hipotezi test etmek değil; aksine diğer insanların deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışmaktır. Bu nedenle odaklanılan nokta diğer insanların öyküleri, betimleri ve düşünceleridir, yani kişinin zihnindeki kültürel kategorilerdir (Türnüklü, 2000:544, Rummel,1968,s:57).

Görüşme tekniği, kullanılan görüşme formunun yapısı ve görüşmecinin rolü bakımından çeşitlilikler gösterir. Bu bakımdan bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile siyasi, sosyal ve ekonomik nedenlerden dolayı başka şehirlere göç etmiş Siirtli Arap ailelerin, Siirt Arapçasına yönelik algıları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, İstanbul, Ankara, Yalova şehirlerinden seçilmiş 5'er aile olmak üzere toplamda 15 aileden oluşmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan ölçüt örneklem kullanılmıştır. Bu yöntem, önceden belirlenmiş bir takım ölçütü karşılayan durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005:283).

Bu araştırmada belirlenen hedefe yönelik temel ölçüt olarak dört kıstas (göç ettiği yıl, şehir, Siirt'te gelip-gitme sıklığı ve göç ettiği şehirdeki Siirtli nüfus oranı) belirlenmiştir. Araştırmaya dâhil olan katılımcılarda bu ölçütler aranmıştır. Katılımcılar, belirlenen ölçütler uygun tesadüfi seçilmiştir.

Araştırmaya dâhil olan 15 katılımcıdan 8'i ile birebir görüşme yapılırken geri kalan 7 katılımcı ise e-posta, skype vs. gibi iletişim ağları ile bağlantı kurulmuştur.

Veri toplama aracı

Bu araştırmada; veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin, önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlamasına fırsat vermesi, bununla birlikte yapılandırılmış görüşme tekniğine nazaran daha esnek bir yapıya sahip olması (Türnüklü, 2000: 547) bu yöntemin seçilmesinde etkili olmuştur.

Araştırmanın belirlenen amaçları doğrultusunda yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlamıştır. Bu görüşme formunda, Siirt'ten göç eden Arap aile-

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

lerin Siirt Arapçasına karşı tutumlarını belirleyebilmek için “göç ettiği yıl, şehir, Siirt’te gelip-gitme sıklığı ve göç ettiği şehirdeki Siirtli nüfus oranı” ile ilgili bir takım ölçütler belirlenmiştir.

Görüşme formunda araştırmanın amacına hizmet edecek dört temel soru belirlenmiştir. Ayrıca katılımcının eklemek istediği görüş veya öneri kısmı görüşme formuna dâhil edilmiştir.

Belirlenen sorular şunlardır;

- Uzun yıllar Siirt’ten uzakta farklı bir kültürün içerisinde yaşıyor olmanız, Siirt Arapçasına olan bakışınızı nasıl etkilemiştir?

(Alternatif: Yıllardır Siirt şehrinde ve kültürel ortamında uzakta yaşıyor olmanız, Siirt Arapçasına olan olumlu ve olumsuz etkisi hakkında neler düşünüyorsunuz?)

- Aile bireyleri arasında “Siirt Arapçasının” kullanılmasına yönelik tutumları hangi düzeydedir?

(Alternatif: Aile ortamında bireyler arasında iletişimi kurarken daha çok hangi dili kullanıyorsunuz?)

- Göç ettiğiniz şehirde Siirt Arapçasının konuşulduğu sosyal alanlar oluşmaya, bu alanlara katılmaya önem veriyor musunuz?

(Alternatif: Göç ettiğiniz şehirde Siirt Arapçasının konuşulduğu kahvehaneler, lokantalar vb. mekânlara gitmeye özen gösteriyor musunuz?)

- Göç ettiğiniz şehirde Siirt’in kültürel havasını yansıtacak kültürel aktivitelerin yapılmasının Siirt Arapçasına katkıları hakkında neler düşünüyorsunuz?

(Alternatif: Yaşadığınız şehirde Siirt’i ve kültürünü yansıtacak kültürel ortamın oluşturulmasının, Siirt Arapçası üzerindeki etkileri hakkında neler söyleyebilirsiniz?)

- Bu görüşme neticesinde son olarak belirtmek istediğiniz bir görüş veya öneri var mı?

Görüşme formunda yer alan bu sorular; olabildiğince esnek, kolay anlaşılabilir, açık uçlu, odak merkezli yönlendirmekten kaçınma ve alternatif sorular ile katılımcının kendisini daha rahat ifade edeceği şekilde hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel verilerin en temel özelliği sözel olarak ifade edilmesidir. Elde edilen veriler sözel olduğu için, Nicel araştırmalar ile kıyaslandığında oldukça farklı yöntemlere ve tekniklere gereksinim duyulmaktadır. (Türnüklü, 2000: 553). Wolcott, nitel araştırmaların analizinde üç farklı yol önermektedir;

- Toplanan verinin özgün formuna mümkün olduğu kadar sadık kalarak ve gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğru- dan alıntı yaparak betimsel bir yaklaşımla verileri okuyucuya sunmak
- Nedensel ve açıklayıcı sonuçlara ulaşmak amacıyla “sistemik analiz” yapmak,
- Veri analizi sürecinde araştırmacının kendi yorumlarını da dâhil etmesi (Yıldırım ve Şimşek, 2005:).

Bu bağlamda verilerin analizi aşamasında nitel veri analiz yöntemlerinden *betimsel analiz* tekniği kullanılmıştır.

Araştırma örneklemini oluşturan “İstanbul, Ankara ve Yalova” şehirleri sırasıyla “A-B-C” kodları ile kodlanmıştır. Örneğin İstanbul’dan araştırmaya katılan aile grubu “A 1”, Ankara’da katılan “B1” ve Yalova’dan katılan aileler “C1” şeklinde kodlanmıştır. Bulgular kısmında yer alan tabloların yorumlanması ve değerlendirilmesinde bu husus dikkate alınmıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Ailelerin Kod Numaraları

İSTANBUL	ANKARA	YALOVA
A1	B 1	C 1
A2	B 2	C 2
A3	B 3	C 3
A4	B 4	C 4
A5	B 5	C 5

Bulgular ve Tartışmalar

Başka şehirlere göç etmiş Siirtli Arap ailelerin Siirt Arapçasına ilişkin tutumlarını ölçmek üzere hazırlanan görüşme formunun katılımcı ailelere uygulanması neticesinde çeşitli bulgulara ulaşılmıştır. Ulaşılan bu bulgular somutlaştırılarak

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

tablolarda halinde aşağıda sunulmuştur. Yapılan içerik analizlerin tabloları ve değerlendirilmesi tabloların altına yazılmıştır.

Araştırmada elde edilen ilk bulgu; görüşme formunun ölçütlerinden olan “Göç ettiği yıl, şehir, Siirt’te gelip-gitme sıklığı ve göç ettiği şehirdeki Siirtli nüfusu” ile ilgili bilgilerdir. Bu ölçütlerin belirlenmesinin amacı; araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik yapısını arttırmaktır. Bu bağlamda katılımcıların bu ölçütlere vermiş oldukları cevaplar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Görüşme formunda yer alan ölçütler ve katılımcıların bunlara vermiş olduğu yanıtlar

Forma Katılan Katılımcılar	Göç Ettiği Yıl	Göç Ettiği Şehir	Göç Ettikleri Şehirde Siirtli Nüfus Oranı	Siirt’e Gidip-Gelme Sıklığı
A1	1996	İstanbul	207.000	10 Yılda 1
A2	1980	İstanbul	200.000	Hiç Gitmedim
A3	1995	İstanbul	190.000	Yılda 1 veya 2
A4	2011	İstanbul	Aşırı Yoğun	Yılda 1 veya 2
A5	1997	İstanbul	210.000	Yılda 3 veya 4
B 1	2010	Ankara	10.000	Yaz ayları
B 2	1995	Ankara	8.000	Yılda 2 veya 3
B 3	2006	Ankara	12.000	Yılda 2
B 4	2002	Ankara	Yoğunluk Az	Yılda 1
B 5	1998	Ankara	9.000	3-4 Yılda 1
C 1	1993	Yalova	Yaklaşık 7.500	1-3 yıl arasında
C 2	1990	Yalova	Son yıllarda hızlı bir şekilde artmaktadır.	Yılda 3 veya 4
C 3	2004	Yalova	10.000	Yılda 1
C 4	2011	Yalova	8.000	İki yılda 1
C 5	1989	Yalova	5000	Yılda 1

Tablo 2’de görüldüğü üzere katılımcıların görüşme formunun ölçütlerinden olan “göç ettiği yıl, şehir, Siirt’te gelip-gitme sıklığı ve göç ettiği şehirdeki Siirtli nüfusu” ile ilgili sorulara vermiş oldukları cevaplar değişkenlik göstermektedir. Bu ölçütlerin belirlenmesinin temel amacı; Siirt’ten göç eden Arap ailelerin bu değişkenlere bağlı olarak Siirt Arapçasına ilişkin tutumlarının geçerlilik ve gü-

venirlik derecelerini artırarak, katılımcılar ile ölçütler arasında bir bağıntı olup olmadığı ortaya koymaktır.

Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere katılımcılar arasında Siirt’ten göç eden ilk katılımcı A2 kodludur. 1980 yılında göç eden A2’nin görüşme formuna vermiş olduğu cevap ile belirlen ölçütler arasında; anlamlı ve olumlu bir ilişki söz konusudur. A2 kodlu katılımcının görüşme formu içerisinde yer alan ilk soruya vermiş olduğu cevapta; “zaman vurgusu” üzerinde dikkat çekmek istiyorum.

“...Bir zaman sonra benimsenen kültür değişiyor ve içinde yaşadığım toplumun kültürüne uyum sağlamak zorunda kalıyorsun. Bu nedenle de Siirt Arapçası yalnızca aile büyükleri tarafından kullanılıyor. Yeni kuşak ise bazı kelimeleri diline pelesenk edip biraz alaycı tavırla yaklaşıyor...”

Bu katılımcının uzun yıllar Siirt kültüründen ve Arapçayı konuşabileceği bir ortam uzak kalması doğal olarak yerleştiği şehrin kültürünü benimseyeceğini ve topluma ayak uydurmak zorunda kalacağını dile getirmiştir. Bununla birlikte Arapçanın aile büyükleri arasında sıkışıp kalacağı yeni nesillerin Siirt Arapçasından uzaklaşacağını endişesini taşımaktadır.

Dil ile Zaman arasındaki ilişki üzerine bir örnek daha verecek olursak 2011 yılında Siirt’ten İstanbul’a göç eden A4 katılımcının aynı soruya vermiş olduğu cevaba baktığımız da zaman kavramının Siirt Arapçası üzerinde ne kadar etkili olduğu göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

“... Siirt’ten göç edeli neredeyse 5 yıl oldu. Göç ettiğimiz ilk yıllarında aile arasında Siirt Arapçasını kullanmaya gayret gösteriyorduk Ancak zaman geçtikçe bu hassasiyetin azaldığını fark ettim bir takım endişeler duymaya başladım. Mesela; Siirt’ten uzakta olmamın Siirt Arapçasına olumsuz yönde etkisi olduğunu düşünüyorum. Siirt Arapçası şuan sadece aile büyükleriyle konuştuğumuz bir dil haline geldi. Siirt’ten uzakta olmanın Siirt Arapçasını çocuklarımıza öğretme, onlarla Arapça konuşma imkânından uzak kalmamıza neden olmaktadır. Çocuklarımız açısından; anlayamadıkları, aile büyüklerinin konuştuğu bir dil konumuna gelecek ve zamanla azalan Arapça konuşma Siirt dışında tamamen yok olmaya yüz tutacaktır...”

Siirt Arapçası üzerinde etkili olan diğer unsur ise; göç edilen şehir ve buna bağlı olarak o şehirde yaşayan Siirtlilerin nüfus oranıdır. Özellikle İstanbul bu bağlamda dikkat çeken bir şehir olmuştur. A5 kodlu katılımcının görüşme formundaki bir soruya vermiş olduğu yorumda Siirtlilerin göç ettiği şehirlerde bir arada olması Siirt Arapçası üzerinde şehir ve nüfus etkisinin açık bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

“...İstanbul’a göç etmiş Siirtliler genelde Fatih gibi muhafazakâr semtleri tercih etmişlerdir. İstanbul’a yapılan göçler Yalova’da önce başladı diye biliyorum. Ama şimdi Yalova’ya daha yoğun göç ediliyor. Fatih semtinde bir Siirtli ile karşılaşmanız çok yüksek bir ihtimal ama hepsi Siirt Arapçasıyla konuşamaz diye düşünüyorum. Benim gibi yaşı kırkı geçmiş Siirtliler Siirt Arapçasıyla konuşur. Esnaf arkadaşlarla genelde Siirt Arapçasıyla konuşuyoruz. Tabii genç olanlar için bu farklıdır...”

Görüşme formu içerisindeki son ölçtüğümüz ise Siirt’ten göç eden ailelerin Siirt’te gelip-gitme sıklığıdır. Siirt ile bağlarını koparmamış olan B4, C3 ve C5 ailelerin Siirt Arapçasına ilişkin tutumlarının olumlu olduğu ve aile arasında iletişim ağı Siirt Arapçasını tercih etmeye çalıştıklarını dile getirmişlerdir.

Araştırmada elde edilen bir diğer bulgu ise; görüşme formunun içerisinde yer alan sorulara katılımcıların vermiş oldukları cevaplardır. Tablolar halinde aşağıda verilen bu cevapların içerik analizleri yapılmış, dil ve anlatım yönünde bir takım düzenlemeler yapılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların görüşme formundaki birinci soruya vermiş oldukları cevaplar.

Katılımcı	Soru: 1- Uzun yıllar Siirt’ten uzakta farklı bir kültürün içerisinde yaşıyor olmanız, Siirt Arapçasına olan bakışınızı nasıl etkilemiştir?
A 1	Uzun yıllar kendi memleketimden ve kültürümden uzakta kalmak bizi ister istemez olumsuz etkilemiştir. Şöyle mesela, artık Arapçayı o insanlara karşı konuşamıyorsun rahat olamıyorsun Arap dili daralmaya başlıyor. Evde ve akrabalarla sınırlı konuşabiliyorum maalesef bu çok kötü bir durum. Sadece benim için geçerli değil, herkes için öyle. <u>Belki de biz istedik böyle olmasını.</u>
A 2	Bir zaman sonra benimsenen kültür değişiyor ve içinde yaşadığım toplumun kültürüne uyum sağlamak zorunda kalıyorsun. <u>Bu nedenle de Siirt Arapçası yalnızca aile büyükleri tarafından kullanılıyor. Yeni kuşak ise bazı kelimeleri diline pelesenk edip biraz alaycı tavırla yaklaşıyor.</u>

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

A 3	Benim için alışması gerçekten zor oldu. Yıllarca evin içinde ailemle, akrabalarım, arkadaşlarımla <u>konuştuğum dile yavaş yavaş yabancılaştığımı fark ettim</u> . Her geçen gün Siirt Arapçasını daha az konuşmaya başlıyorum. Sonuç olarak arkadaş çevremde değişmesi Siirt Arapçasını daha az konuşmama sebep oldu.
A 4	Siirt'ten uzakta olmamın Siirt Arapçasına olumsuz yönde etkisi olduğunu düşünüyorum. <u>Siirt Arapçası şuan sadece aile büyükleriyle konuştuğumuz bir dil haline geldi</u> . Siirt'ten uzak olmanın getirmiş olduğu dezavantajı çocuklarımıza da yansıtıyoruz. Onlarla Arapça konuşmaktan kaçınıyoruz. Bu durum çocuklarımızın Arapçadan uzak kalmasına neden olmaktadır. <u>Endişem; çocuklarımız açısından; anlayamadıkları, aile büyüklerinin konuştuğu bir dil konumuna geleceği ve zamanla Siirt dışında yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalma sorunudur</u> .
A 5	İstanbul'a göç etmiş Siirtliler genelde Fatih gibi muhafazakâr semtleri tercih etmişlerdir. İstanbul'a yapılan göçler Yalova'dan önce başladı diye biliyorum. Ama şimdi Yalova'ya daha yoğun bir göç yaşanıyor. Fatih semtinde bir Siirtli ile karşılaşmanız çok yüksek bir ihtimal ama hepsi Siirt Arapçasıyla konuşamaz diye düşünüyorum. <u>Benim gibi yaşı kırkı geçmiş Siirtliler Siirt Arapçasıyla konuşur. Esnaf arkadaşlarla genelde Siirt Arapçasıyla konuşuyoruz. Tabii genç olanlar için bu farklıdır</u> .
B1	Uzun yıllardır Siirt'ten uzak bir şehirde ikamet ediyorum. Açıkçası Arapçayı çok az konuşma imkânım oluyor. Bunun sebebi ise Ankara'da bulunan Siirtli Arap kökenli ailelerin sayısının az olması. <u>Siirt Arapçası konuşan bir arkadaş görünce de arkadaşla Arapça konuşmaya gayret gösteriyorum. Çünkü kulak alışılığımı yitirmek istemiyorum</u> . Siirt Arapçasını da unutmak istemiyorum. <u>Kültür değişse de aidiyet hissi duyduğum kültüre bağlılıklarımı bir sorumluluk gibi yerine getirme gayreti içindeyim. Üst bir kültürde yaşamam bana bu dili unutturmaya veya konuşmama engel değildir</u> . Üst kültür ve baskın kimlik etkisiyle bu beni olumsuz olarak etkilemektedir. Başka ülkelerden gelen Arap asıllı vatandaşlarla da Arapça konuşma gayreti içindeyim. Siirt Arapçasını fasih Arapçaya çevirme gayreti içindeyim.

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

B2	<p>Aslında o yıllarda Yalova'ya ya da İstanbul'a göç revaçtaydı. Ben Ankara'ya gelmeyi tercih ettim. Benle beraber bir arkadaşım ve bir akrabam daha Ankara'ya taşındı. Ben burada uzun yıllar akrabamla beraber boyacılık yaptım. Arkadaşımın biraz birikmişi vardı bu sebeple züccaciyeci dükkânı açtı. İlk başlarda akrabamla ben çalışırken sürekli Siirt Arapçasını konuşmayı tercih ediyorduk. Züccaciyeci arkadaşımın yanına gittiğimizde de onunla havadan sudan, Siirt'teki durumdan, iş piyasasından hep Arapça konuşuyorduk. Fakat zamanla araya diğer işler girdi o arkadaşımı pek ziyaret edemedik. Akrabamla da işleri ayırdık. Siirt Arapçasını artık daha az konuşmaya başladığımı fark ettim. <u>Tüm bu anlattıklarımın bakınca yaşadıklarımın Siirt Arapçasına olumsuz etki yaptığını görebiliyorum. Çünkü konuşma alanını yitirdiğini görüyorum.</u></p>
B3	<p>Dışarıda olmak Siirt Arapçasına olan bakış açımı olumlu yönde etkilemiştir. Telefonda akrabalarla ve arkadaşlarla konuşurken özellikle memlekette konuştuğumdan daha fazla Arapça konuşmaya özen gösteriyorum.</p>
B4	<p>Aslında Siirt Arapçası, yaygın olarak konuşulan Suudi Arapçasından farklı olduğu için kullanım alanının dar olduğunu düşünüyordum. Bu sebeple açıkçası pek üstünde durmadım. Şu anda yüzde 60 şeklinde konuşabilirim. Fakat pratik yapmak ve Siirt Arapçasının konuşulduğu alanlarda bulunmak için pek çaba harcamadım.</p>
B5	<p>Zaman ile dil arasında negatif yönde bir ilişki vardır. Bundan dolayı uzun yıllar Siirt'ten uzakta olmak hem Siirt Arapçasını hem de geleneklerimizi olumsuz etkilemiştir. Yıllardır Siirt'te uğramıyorum. Doğal olarak da Siirt Arapçasını sadece eş ve akrabaya ziyareti esnasında kullanıyorum. Ancak kelime dağarcığımın azaldığını fark ettim son zamanlar. Bu durum Ailem içinde geçerli, sizlere konuşmaya başladıktan sonra farkına vardım. İnsan dil ile arif olur, bu zenginliğin kıymetini bilmediğimizi düşünüyorum.</p>

C 1	Her ne kadar yaşadığımız çevrenin şartları değişse de, Arapçaya olan ilgi aile bireyleri arasında “özellikle orta yaşlı ve yaşlılar” pek fazla değişmemiştir. Örneğin dedem ile babam arasındaki iletişim ağı olarak Arapça kullanılmaktadır. Ancak söz konusu durum gençler ve çocuklar için geçerli değildir.
C 2	O yıllarda Yalova’ya göç revaçtaydı. Çevremden Yalova’ya göç eden pek çok kişi olduğu için Siirt Arapçasını konuşma fırsatım vardı. Siirt’te olduğu gibi burada da arkadaş çevremle Siirt Arapçası konuşuyordum. Yalova’da mütahit işiyle uğraşıyordum ve iş çevremde bolca Siirt Arapçası konuşuyordum. Bu durum Siirt Arapçasını halen konuşulabilir kıldığı için Siirt Arapçasına olan tutumumun oldukça olumlu olduğunu söyleyebilirim.
C 3	Aile içerisinde annem ve babam Türkçe konuşmayı tercih ederler. Arkadaş çevrem tamami Türkçe konuştuğu için şu an Siirt Arapçası hayatımda pek bir yer teşkil etmiyor. Benle özellikle Siirt Arapçasıyla konuşmak isteyen pek olmuyordu fakat ben Siirt esnafının olduğu dükkânlara giderdim. Bu sebeple pratik yapmaya biraz imkân bulmuştum.
C 4	<u>Etrafımızda Arapçanın sıklıkla konuşulmaması ve kendimizi devamlı Türkçe konuşmaya kanalize etmemiz Arapçaya olan yatkınlığımızı azaltmaktadır. Siirt’te yaptığımız gibi Arapça düşünüp Türkçe konuşmak yerine artık Türkçe düşünüp Türkçe konuşmaya başladık. Bu da Arapçaya olan yatkınlığımızı azalttı.</u> Ancak Siirtli dostlarımızı gördüğümüzde istemsiz olarak hemen Arapça konuşmaya başlıyoruz. Bununla bilinçaltımızdan kaynaklanan bir durum olduğunu düşünüyorum
C 5	Siirt’ten uzakta olmamın Siirt Arapçasına olumlu ya da olumsuz bir katkısı olmadığını düşünüyorum. Siirt Arapçası şuan sadece aile büyükleriyle bir araya geldiğinde konuştuğumuz bir dil haline geldi.

Görüşme formunun ilk sorusuna verilen cevapları teşkil eden Tablo 3 sütunu daha çok “*zaman ve mekân*” kavramlarının Siirt Arapçası üzerindeki etkisi ile ilgilidir. Bu soruya verilen yorumlara bakıldığında çarpıcı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlardan bir kaçını **sıraladığımızda;**

*Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına
İlişkin Tutumları*

- A1 katılımcının bu soruya vermiş olduğu bilginin en dikkat çekici cümlesi “... Belki de biz istedik böyle olmasını...” ifadesi içinde bulunduğu durum çok güzel anlatmaktadır. Çünkü Siirt Arapçasının yaşadığı ortamdaki izlerini kaybettirmesinde tutunmuş olduğu tavırda aramaktadır.
- A2 katılımcı ise yaşanan ortama ayak uydurması gerektiği ve asıl kültüründen uzaklaşmanın kaçınılmaz olduğunu ifade ederken aynı zamanda Siirt Arapçasının dar bir mekânda yaşamaya mahkûm edildiğini vurgulamıştır.
- A5 katılımcı ise; Siirtlilerin ortak bir mekânda bir araya gelmeleri ve bu alanlarda yaşamlarını devam ettirmeleri Siirt Arapçası üzerinde olumlu etki oluşturacağını belirtmiştir.
- A4 Katılımcıya baktığımızda Siirt’ten uzakta yaşamımızı devam ettirmek, Siirt Arapçası üzerinde olumsuz etkisi olduğunu düşünmektedir. A2 katılımcının da ifade ettiği üzere bu katılımcı da Siirt Arapçası belli bir alanda konuşulan bir dil haline geldiğini vurgulamıştır.
- C4 katılımcı ise; Yaşadığı çevrenin dil üzerindeki etkisi ortaya koymuştur. Sarf ettiği şu yorum; “... Etrafımızda Arapçanın sıklıkla konuşulmaması ve kendimizi devamlı Türkçe konuşmaya kanalize etmemiz Arapçaya olan yatkınlığımızı azaltmaktadır. Siirt’te yaptığımız gibi Arapça düşünüp Türkçe konuşmak yerine artık Türkçe düşünüp Türkçe konuşmaya başladık...” Siirt Arapçasının kaybolmaya yüz tuttuğunun açık bir göstergesidir.
- B2 katılımcıda mekân kavramının dil üzerindeki etkisini yaşamış olduğu bir olaydan anlatarak çarpıcı bir şekilde ortaya koymuştur.
- Katılımcıların ortak bulunduğu nokta Siirt Arapçasının aile büyükleri tarafından devam ettirilmeye çalışıldığı ancak yeni nesil arasında bu durum pekte geçerli olmadığı dile getirilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların görüşme formundaki ikinci soruya vermiş oldukları cevaplar

Katılımcı	Soru: 2- Aile ortamında bireyler arasında iletişimi kurarken daha çok hangi dili kullanıyorsunuz?
A 1	Biz biraz karışık konuşuyoruz bir Türkçe, bir Arapça, bu durum Arapçayı olumsuz etkilemektedir. Zamanla bildiğimiz Arapça kelimeleri de unutacağımızdan korkuyorum. Bu durum sadece bizim için değil herkes için geçerli galiba.
A 2	Aile içerisinde genel olarak Türkçe konuşulmaktadır. <u>Tartışma ortamlarında genellikle aile büyükleri Arapça konuşur.</u> Sanırım bu bildiği dil üzerinden kendini daha rahat ifade edebildikleri için...
A 3	Annemle babam daha çok Siirt Arapçasıyla konuşuyorlar. <u>Benle iletişime geçmek istediklerinde konuşmayı Siirt Arapçası ile başlatıyorlar. Ben kardeşimle ve eşimle Türkçe konuşmayı tercih ediyorum.</u>
A 4	Aile içinde (eş ve çocuklarımla) ağırlıklı olarak Türkçe konuşulmakta. Siirt'teki anne-baba, kardeş, akrabalarla Arapça konuşmaya devam etmekteyim.
A 5	Eşimle hep Siirt Arapçasıyla konuşuruz. Siirt'ten akrabalarla da aynı şekilde. Siirt'te bizim zamanımızda göç etmiş eş dost var. Onlarla da Siirt Arapçasıyla konuşuyoruz. Benim yirmi bir yaşında oğlum var. Onla Siirt Arapçasıyla konuşuyoruz ama benim kadar hâkim değil tabi. Arkadaş çevresinden büyüdüğü ortamdan olsa gerek. Ama yüzde 80 Siirt Arapçasına hâkimdir.
B1	Ailem kendi aralarında, ev ortamında Arapça konuşmaktadır. Aile bireylerin Siirt Arapçası dışında başka bir dil bilmemesi bu ortamı hazırlamıştır. Ailem ev ortamı dışındaki hayata pek alışmış değiller. Bu da onlar üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. <u>Bu yüzden ailenin ev ortamı dışına çok fazla aşına değiller. Bu da aile fertlerinin kendi aralarındaki bağı güçlendirmiş ve aidiyeti artırmıştır.</u> Aile fertleri kendi aralarında Siirt Arapçasını konuşmaya devam etmektedir. Yeni nesil aile üyeleri de buna uyum sağlamaktadır.

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

B2	Aile içerisinde eşimle Siirt Arapçasıyla konuşuyoruz. Fakat sadece ikimiz olduğu durumda. Komşular geldiğinde ya da benim oğlan odada olduğunda Türkçe konuşuyoruz. <u>Tabi bazen oğlanın duymasını istemediğimiz zaman da Siirt Arapçasıyla konuşuyoruz.</u> Siirt'teki akraba ve tanıdıklarla yaptığım telefon görüşmelerini Siirt Arapçasıyla yapıyorum.
B3	Aile olarak küçükten büyüğe ailenin tüm bireylerinin Arapçayı konuşması yönünde çaba sarf etmekteyiz.
B4	Babam ve annem Siirt Arapçasıyla iletişim kuruyorlardı. Onlar Siirt'teki akrabaları ve tanıdıkları aradıkları zamanda Siirt Arapçasıyla konuşuyorlardı. Fakat benle bazen Siirt Arapçasıyla bazen Türkçeyle konuşuyorlardı. Halende bu böyledir.
B5	Ne yazık ki ailem bu noktada pek hassas davranmadı. Türkçe ağırlıklı iletişim ağı oldu aile arasında. Sanırım Siirt Arapçasını konuşmak ve yaşatmak noktasına duyarsız kaldık gibi...
C 1	Genel olarak Ailenin büyük fertleri arasında Arapçanın konuşulması ve yaşatılması noktasında hassas davranılmaktadır. <u>Ancak söz konusu durumun yeni dönem nesilleri için geçerli olduğunu söylemek yanlış olur. Aslına bakıldığında yeni nesil çocukları arasında kulaktan dolma kelimeler ile Arapçayı kullandıkları görülmektedir. Ancak bu çocuklar tarafından öğrenilmesi ve devam ettirilmesi için aileler genel olarak çaba göstermemektedir.</u> Bu duruma yaşadıkları şartlar gerekçe göstermektedirler.
C 2	Siirt'ten ilk çıktığım yıllarda babam ve annem Siirt'te kaldığı sürekli onlarla telefonda iletişime geçmenin fırsatını kovalıyordum. Bu uzun telefon görüşmelerini Siirt Arapçasıyla yapıyorduk. Bunun dışında eşimle de her zaman Siirt Arapçasıyla konuşuyorduk. Sülalede o yıllarda Siirt'ten göç eden tek ben değildim, benle beraber birkaç akrabam daha vardı. Onlarla da Siirt Arapçasını konuştuğumuzu söyleyebilirim. <u>Aile içerisinde ise oğlumla Türkçe konuşuyorduk. Çünkü hem onun arkadaş çevresinde Siirt Arapçasını konuşacağı bir durum yoktu. Biz de yeni bir ortama alışmanın üstesinden gelmeye çalıştığımız için açıkçası pek ona Siirt Arapçasını öğretmek için bir çaba göstermedik.</u>

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

C 3	Bir önceki soruda da bahsettiğim gibi ailem Türkçe konuşmayı tercih ediyordu.
C 4	Eşim Siirtli olmadığından ev ortamında Türkçe konuşuyoruz. Ancak kızıma yavaş yavaş Arapça kelimeler öğretmek dili yatkınlığını arttırmaya çalışıyorum. Anne ve babamda Yalova’da olduklarından onlarla sadece Arapça konuşuyoruz.
C 5	Aile içinde (eş ve çocuklarımla) ağırlıklı olarak Türkçe konuşulmakta.

Görüşme formunun ikinci sorusuna verilen cevapları teşkil eden Tablo 4 sütunu; daha çok “*Aile ortamı ve bireyler arasındaki iletişim ağı* ile ilgili bilgiler içermektedir. Bu tablonun içerik analizine bakıldığında şunlar söylenebilir;

- A2 katılımcı; Aile ortamı içerisinde genel olarak Türkçe konuşulmaktadır. Tartışma ortamlarında aile büyükleri genellikle Arapça konuşur.
- A3 katılımcının vermiş olduğu bilgi dikkate şayandır. Aile büyüklerinin kendisi ile iletişime geçerken Arapça konuşmayı tercih ederken, katılımcının ondan küçük aile bireyleri ile iletişime geçerken Türkçeyi tercih ettiğini söylemiştir. Bu durum yeni nesillerin Arapça konuşma kabiliyetlerini kazanmadıklarını göstermesi bakımından güzel bir tespittir.
- B1 ve B2 katılımcılar Aile büyükleri arasında iletişim ağı olarak Arapça konuşulduğunun altını çizmiştir.
- C3 ve C5 katılımcı ise aile arasında daha çok Türkçe konuşarak iletişime geçtiklerini, Siirt Arapçasına karşı tutumlarının negatif yönde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların görüşme formundaki üçüncü soruya vermiş oldukları cevaplar

Katılımcı	Soru: 3- Göç ettiğiniz şehirde Siirt Arapçasının konuşulduğu sosyal alanlar oluşturmaya, bu alanlara katılmaya önem veriyor musunuz?
A 1	Tabi ki kendi kültürümüzü yaşamak için genellikle kahveye çay ocaklarına, derneklere gideriz ve o güzel Arapçamızı konuşuruz ve gayet hoş bir durum bizim için. Zaten bir onlar var bizi memlekete götüren.
A 2	Bu tarz ortamlarda bulunmak için özen göstermiyorum açıkçası denk geldiğim zaman tabi ki hoşnut oluyorum.

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

A 3	Arap kökenli Siirtlilerin zaman geçirdiği kahvehaneler ve lokantalara gitmeye özen gösteriyorum. Boş zamanlarımı onlarla sohbet ederek geçiriyorum. Bu mekânlarda konuşma dilimiz Siirt Arapçası oluyor. Siirt'in durumunu, orada geçirdiğimiz zamanları yâd ediyoruz. <u>3-4 saatliğine de olsa kendimi Siirt'in sokaklarında geziyor gibi hissediyorum.</u>
A 4	Hayır. Bu tarz mekânların az olması ve Büyükşehir de yaşıyor olmaktan kaynaklı ulaşım problemleri nedeniyle bu tarz ortamlara gitmeye özen gösterme imkânı olmamaktadır.
A 5	Sosyal alan derken Arap kökenli Siirtlilerin zamanında açmış olduğu kahvehaneler ve büryan lokantalarını örnek verebilirim. Bizim, Siirt dışında en ünlü yemeğimiz Büryandır herhalde. Siirtli olup bu lezzete alışık olduğu için gelen kişi de çok var, çevresinden duyup yemeği tatmak için gelen kişi sayısı da çok fazla. Büryan salonları Siirt Arapçasının konuşulduğu en yaygın sosyal alanlardan olsa gerek.
B1	Ankara'da Siirtli Arap bir aileyle karşılaşmak neredeyse çok zor. Siirt Arapçası konuşan bir aile ile karşılaştığında da her iki aile arasında bağlılık ve muhabbet kısa sürede sağlanıyor. Bu muhabbeti ileriye doğru da taşınabiliyor. Her iki aile bir birleri ile olan bağlılığı daha da pekiştirecek etkinlikler gerçekleştiriliyorlar. Mesela bayram ziyaretleri, nişan, düğün ve cenaze gibi günlerde aileler birbirlerine çok sık gidip gelmektedirler. Siirt Arapçasının konuşulduğu bir ortama katılmak veya bu ortamda etkinlik yapmak benim arzu ettiğim bir durumdur. Her fırsatta da bu bağı geliştirmeye ve pekiştirmeye özen gösteriyorum.
B2	Diğer illerle karşılaştığımızda Yalova İstanbul gibi, Ankara'da çok fazla Siirtli esnaf yok diye biliyorum. Kızılay'da var. Fakat onlarda bir elin parmağını geçmez. Bu sebeple eş, dost, akraba dışında Ankara'da Siirt Arapçasının konuşulacağı pek bir sosyal ortam yok diyebilirim.
B3	Evet, çok önem veriyorum ama burada yaşayan Siirtlilerin çoğu öğrenci olduğu için burada dernekleşme gibi bir durum yok. Bir dernek kurulmasını çok arzu ediyorum.

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

B4	Dediğim gibi konuşma alanı dar olan bir dili konuşmak için pek çaba göstermedim. Dolayısıyla o alanlarda bulunmak için de herhangi bir girişimim olmadı. Bu çabayı daha yaygın alan İngilizce, Almanca, Fransızca vb. gibi dillerde kullanmak bana daha doğru geliyor.
B5	Pek ilgilenemedim böyle ortamlarla, sanırım yaşantımızın değişmesinden dolayı Siirt Arapçasına olan bakış açımız da değişti.
C 1	Böyle ortamlara katılmaya sıklıkla olmazsa da katılıyoruz. Mesela “Yalova Siirtliler Derneği” Siirt Arapçasının konuşulduğu sosyal alanlardan biri olarak hizmet görmektedir. <u>Farklı yaş gruplarına ait Siirtli hemşeriler ile bu ortamlarda buluşmak hem Siirt Arapçasının konuşulmasında hem de Siirt kültürel havasının devam ettirilmesinde büyük bir katkı sağlamaktadır.</u>
C 2	Siirt’ten yapılan ilk göç dalgasında yer aldığımız için henüz herhangi bir sosyal alan oluşmamıştı. Gittiğimiz sosyal mekânlarda doğal olarak Türkçe konuşuluyordu. Dolayısıyla Siirt Arapçasının konuşulacağı sosyal alanları oluşturmak, bizlere düşmüştü.
C 3	Kahvehane, lokanta açmış olan Arap kökenli Siirt esnafları Yalova’da epey vardı. Bu esnafların yanı sıra bakkal, manav, kasap gibi iş kollarında çalışan Siirtliler de vardı. Bir de dernek olduğunu biliyorum. Yemek yiyeceğim zaman fırsat oldukça bu lokantaları tercih ettim. Dernek de zaman geçirdim. Alışveriş ihtiyacımı Siirtli esnaflarından gidermeye özen gösteriyordum. Tüm bunlar Siirt Arapçasını konuşmak için bir vesile oluyordu.
C 4	Yalova’da Siirtliler diğer şehirlere göre daha organize olduğundan bu tip imkânlara daha sahibiz. Bu tür ortamlara katılarak hem eski dostlarla hasret gideriyor hem de kısa bir süre bile olsa Arapça konuşarak memleketimizi yâd ediyoruz
C 5	Hayır. Bu tarz mekânların az olması ve <u>büyükşehir de yaşıyor olmaktan kaynaklı ulaşım problemleri nedeniyle bu tarz ortamlara gitmeye özen gösterme imkânı olmamaktadır.</u>

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

Görüşme formunun üçüncü sorusuna verilen cevapları teşkil eden Tablo 5 sütunu; daha çok “*Siirt Arapçasının konuşulduğu sosyal alanlar*” ile ilgili bilgiler içermektedir. Bu tablonun içerik analizine bakıldığında şunlar söylenebilir;

- A1 katılımcı; Siirt Arapçasının konuşulduğu sosyal alanlara katılma yönünde olumlu bir tutum gösterdiği ve bu mekânların, aidiyet duygusunu arttırdığı ifade etmiştir.
- C1 katılımcı; böyle ortamların farklı yaş gruplarına ait insanların bir araya gelmesinden ve Siirt Arapçasının konuşulabileceği fırsatları yakalamasında büyük bir katkı sağladığını söylemiştir.
- B1 katılımcı ise; yaşadığı şehrin dezavantajına rağmen, fırsat buldukça Siirt Arapçasının konuşulabileceği sosyal alanlara katılmaya olumlu baktığı ve bu durumun Siirt Arapçası üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir.
- C 5 katılımcıda bulunduğu şehrin getirmiş olduğu dezavantajını vurgulayarak, böyle ortamlara katılma fırsatı bulamadığını **söylemiştir**.

Tablo 5. Katılımcıları görüşme formundaki dördüncü soruya vermiş oldukları cevaplar

Katılımcı	Soru: 4- Göç ettiğiniz şehirde Siirt’in kültürel havasını yansıtacak kültürel aktivitelerin yapılması Siirt Arapçasına katkıları hakkında neler düşünüyorsunuz?
A 1	Bu aslında dile etki etmiyor, kültürel yaşamımıza etki ediyor çok farklı ve değişik bir kültür ama dile pek etkisi olduğunu düşünmüyorum.
A 2	Bu tarz etkinliklerin Arapçanın yaşaması adına çok fazla olumlu katkı sağladığını düşünmüyorum.
A 3	Burada, Feshane’de “Siirt günleri” yapılıyor. Bu organizasyonda Siirt’in yöresel yemekleri sergileniyor ve çeşitli halk oyunları oynanıyor. Bu tür organizasyonlarda insanlar sene de bir kez de olsa memleket hasretlerini gideriyorlar. <u>Bence, Bu tarz etkinlikler aile dışında Siirt Arapçasını konuşmak için güzel bir imkân olduğunu düşünüyorum.</u> Yöreye göç etmiş diğer Siirtliler ile tanışıp kaynaşmak ise dayanışmayı sağlıyor.

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

A 4	İstanbul gibi büyük Şehirlerde Siirt'in Kültürel havasını yansıtacak etkinliklerin yapılmasının Siirt ve Siirt Arapçasına olumlu katkılar sağlayacaktır. Siirt Dernek ve vakıflarının sayısının artırılması, desteklenmesi Arapça konuşulan sosyal ortamlar kurulması açısından önem arz etmektedir.
A 5	2012'den önce kültürel etkinlik olarak "Siirt günleri" yapılıyordu. Yalova çevresinden, Bursa ve İstanbul'dan gelen Siirtliler, Yalova TİGEM'de toplanıp etkinlikler yapıyorlardı. <u>2012 sonrası İstanbul Feshane'de yapılmaya başlandı. Siirt'ten uzun zaman önce ayrılmış, Siirt'te git gel yapmayan kişilerin Siirt'i yaşaması için güzel bir imkân tabi. Siirtli, eğer Siirtli esnafların bulunduğu yerlere gitmeye fırsat bulamıyorsa bu tarz etkinlikler Siirt Arapçasının konuşulması için büyük imkân sağlıyor elbette.</u>
B1	Göç ettiğim şehirde Siirt'in kültürel havasını yansıtacak kültürel aktivitelerin yapılması az konuştuğum, konuşmaya çalıştığım veya gelecek nesillere aktarmaya çalıştığım Siirt Arapçasına tekrardan hatırlanmasına ve miras olarak diğer nesillere aktarmamda olumlu katkılar sağlayacağını düşünüyorum. Çünkü dil canlı, sürekli olarak değişen ve gelişmekte olan bir etkinliğe sahiptir. Bu yüzden Siirt Arapçasının ve Siirt'in kültürel havasını yansıtacak kültürel aktivitelere ailecek katılmaya gayret gösteriyoruz. Bu tür etkinlikler bizleri tekrardan özümüze dönmeyi, aidiyet hissettiğimiz kültüre bağlı olmayı ve sorumluluk bilincimizi tekrar güçlü tutmaya yarıyor.
B2	Bahsettiğim gibi Yalova'da İstanbul'da olduğu gibi Siirtli nüfusu yok, Siirtli esnafı da yok. Dolayısıyla bu zamana kadar yapılan il düzeyinde kültürel etkinlik ben duymadım. Fakat şu ara bir haber okumuştum. Herhalde Ankara'da da "Siirt Tanıtım Günleri" yapılması planlanıyormuş. Umarım doğrudur ve bir an önce gerçekleşir.

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

B3	Arapça bilen hemşerilerimizin bu etkinliklerde bir araya geldiklerinde mutlaka birbirleriyle Arapça konuşacağından ve belki de Arapça ile ilgili tanıtımlar yapılacağından Siirt Arapçasının gelişmesine ve daha çok yaygınlaşmasına olumlu yönde katkıda bulunacaktır
B4	İşin gerçeği ben çok takip etmediğim için Ankara’da kültürel etkinlikler yapılıyor mu bilmiyorum. Yapılsa dahi katılacağımı da pek sanmıyorum. Benim bu konudaki tutumum biraz olumsuz diyebilirim. Daha geniş açıdan bakıyorum
B5	Böyle etkinliklerin yapılması dile katkı sağlayacağını düşünüyorum. Umarım böyle ortamlar çoğalır da bizde Siirt Arapçasına olan aşinalığımız geri kazansak.
C 1	Kültürel geleneklerin devam ettirilmesi ve gelecek nesillere aktarılmasında Siirt ile ilgili aktivitelerin yapılması sadece Siirt Arapçası için aynı zamanda Siirt’in saklı kültürel hazinesinin tanıtılmasında katkı olacağını düşünüyorum.
C 2	Dediğim gibi ilk göç dalgasında yer aldığımız için henüz aktiviteler oluşturacak ortam bulunmuyordu. Bu sebeple <u>Siirt Arapçasının konuşulacağı</u> aktiviteler <u>il bazında değil</u> <u>akraba çevresinde basit düzeyde gerçekleşiyordu.</u> Basit düzeyden kastım hikâye, menkıbe vb. anlatma şeklinde.
C 3	Kültürel aktivite olarak TİGEM’de yapılan etkinliklerden bahsedebilirim. Mayıs ayında gerçekleştiğini hatırlıyorum. Böyle il düzeyinde yapılmış etkinlikler Siirt Arapçasını konuşmak için elbette büyük bir fırsat.
C 4	Birlik beraberlik arttıkça kültürel aktiviteler arttıkça dostluk artar ve Siirtlilerin çoğunun kendi aralarında <u>Arapça</u> <u>konuştuklarını düşünürsek bu dost ortamlarına gençlerde</u> <u>gelmeye başlar.</u> <u>Ortamda buldukça onlarda Arapçayı</u> <u>sevip benimser ve öğrenirler.</u> <u>Böylece gelecek nesillere de</u> <u>dilimiz aktararak konuşulmayan dil olmaktan kurtulur.</u>
C 5	İstanbul gibi büyük Şehirlerde Siirt’in Kültürel havasını yansıtabilecek etkinliklerin yapılmasının Siirt ve Siirt Arapçasına olumlu katkılar sağlayacaktır.

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

Görüşme formunun dördüncü sorusuna verilen cevapları teşkil eden Tablo 6 sütunu; daha çok “*Kültürel Etkinliklerin Siirt Arapçası üzerindeki etkisi*” ile ilgili bilgiler içermektedir. Bu tablonun içerik analizine bakıldığında şunlar söylenebilir;

Tablo 6’da katılımcıların ortak özelliği “Siirt Tanıtım Günleri ve Siirt Dernek ve Vakıf Sayısının Arttırılması” Siirt Arapçası üzerinde olumlu etki yapacağı yönündedir. Örneğin hem C3 hem de A 5 kodlu katılımcılar vermiş oldukları bilgilerde bunu destekler niteliktedir. Söz konusu durum diğer katılımcılar içinde % 90 geçerlidir.

Tablo 6. Katılımcıları Görüşme Formundaki Önerileri ve Görüşleri

Katılımcı	Katılımcıları Görüşme Formundaki Önerileri ve Görüşleri
A 1	
A 2	İnsan içinde olduğu kabın şeklini alır. Bu şekilde olduğu süreçte de Siirt Arapçası yerine yaşadığı toplum diline ayak uyduruyor. Belki de bizim yapabileceğimiz tek ve en önemli şey dilimize aile arasında sahip çıkabilmek. Bu da ne kadar mümkün olabilirse...
A 3	Siirt Arapçasının konuşulabileceği ortamlar oluşturmak için etkinlikler düzenlenmelidir. Gelecek nesle Siirt Arapçasının bir yerel dil olarak korumanın önemi aktarılmalıdır.
A 4	...
A 5	Feshane’de yapılan “Siirt günleri” etkinliklerinin tanıtımı daha iyi yapılırsa çok güzel olur. Çoğu kişinin haberi bile olmadan etkinlikler bitiyor. Bence valiliğin tanıtım için daha fazla desteği olması lazım.
B1	Gurbette yaşayan Siirt Arap kökenli bir vatandaş olarak Siirt Arapçasının sözlü gelenekten yazılı geleneğe geçmesi için çalışmalar yapılması gerektiğini düşünüyorum. Yoksa gelecek kuşaklara aktaracağımız bir dil kalmayacaktır. Kültür bir insanı hayata sıkı bağlayan etkenlerden biridir. Bizler yaşadığımız kültürde kendi düşüncelerimiz ve karakterimiz şekillenmektedir. Bizler kültürümüzün ortasında doğduk ve bu yüzden doğmuş olduğumuz kültürün yok olmaması için kültürümüzü ve dilimizi pekiştirecek, anımsatacak ve üzerimizde taşıyacağımız bir kültürün taşıyacağını yapmak isteriz.

B2	Öneri olarak “Siirt Tanıtım Günleri” gibi kültürel etkinliklerin Ankara’da da yapılmasını çok isterim. Umarım yetkililer gerekli adımları bir an önce atarlar.
B3	Bir Siirtli olarak Siirt Arapçasının daha çok konuşulmasını ve yurt genelinde daha da yaygınlaşmasını istiyorum. Bunun için de üzerimize ne düşerse yaparız. Bu çalışmayı yaptığımız ve bizim görüşlerimizi aldığımız için de ayrıca teşekkür ediyor, tüm hemşerilerime en içten selamlarımı iletiyorum.
B4	Herhangi bir önerim yok. Mülakat için ben teşekkür ederim.
B5	İnsan kültürel zenginliğin farkında olmalı ve buna sahip çıkması gerektiğini düşünmeye başladım.
C 1	Siirt Arapçasının yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması için Bir Siirt Arapça Sözlüğü Hazırlanabilir.
C 2	Hayır, tüm söyleyeceklerim bu kadar. Siirt Arapçasını bilimsel alana taşıdığımız için teşekkür ederim.
C 3	Görüş olarak şunu söyleyebilirim: İl düzeyinde yapılan “Siirt günleri” destekleyici bulup belediye, valilik belki de kültür bakanlığı tarafından daha çok desteklenirse eminim daha güzel bir kültürel aktivite olacak.
C 4	Yıllar geçtikçe Arapça konuşulma oranı gitgide azalmaktadır. Korkarım ki herhangi bir tedbir ya da çalışma yapılmaz ise yıllar sonra Siirt Arapçası yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalacaktır. Bu nedenle çalışmalarınızı destekliyor. Her zaman yardıma hazır olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Sonuç ve Öneriler

Siyasi, sosyal ve ekonomik nedenlerden dolayı başka şehirlere göç etmiş olan Siirtli Arap ailelerin, Siirt Arapçasına ilişkin tutumları; *göç ettiği yıla, şehre, Siirt’te geliş-gitme sıklığına ve göç ettiği şehirdeki Siirtli nüfus oranına* bağlı olarak değişkenlik göstermiştir. Zaman ve dil arasındaki ilişkiye bakıldığında uzun yıllar önce Siirt’ten göç eden ailelerin Siirt Arapçasını konuşma, devam ettirme geleneğinin zayıfladığı görülmüştür. Özellikle göç eden bu ailelerin yeni nesilleri arasında bu dilin pekte konuşulmadığı sadece ailenin büyük fertleri tarafından kullanılan bir dil haline geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte bu ailelerin yeni nesilleri, ana dillerini öğrenme ve konuşma noktasında

isteksiz oldukları, yaşanan çevreye uyum sağlama çerçevesinde hareket ederek Siirt Arapçasından uzak durmayı tercih etmişlerdir.

Araştırmada önemli bir değişken olan mekân olgusu ise dil ile yakın bir ilişki içerisinde olmuştur. Bu bağlamda, araştırmancın görüşme formuna katılan ailelerin büyük bir oranında ortak mekân vurgusu yapılmış, bu mekânlarda bir araya gelmenin ve ortak yaşam kültürünün oluşturulması Siirt Arapçasının konuşulması ve yaşatılması üzerinde olumlu etki oluşturacağı yönünde hem fikir olmuşlardır. Öte yandan mekân faktörünün Siirt Arapçası üzerinde olumsuz etki oluşturduğu yönünde tutumlara sahip olan aileler de olmuştur. Söz konusu bu durumu, yaşanan ortama uyum sağlama gerekliliğine bağlayarak izah etmişlerdir. Ortama uyum sağlayamayan aileler, ailedeki büyük fertler arasında Siirt Arapçasını konuşmaya devam etmişlerdir. Konuştukları dili bir sonraki kuşağa aktar(a)madıkları için Siirt Arapçası dar bir mekânda yaşamaya mahkûm edilmiştir. Bazı ailelerde ise ailenin büyük fertleri de dâhil olmak üzere Siirt Arapçası hiç konuşulmamaya başlanmış, unutulmaya yüz tutmuştur.

Siirt Arapçasının; Anadolu coğrafyasında yaşayan bir dil olarak varlığını devam ettirebilmesi için birtakım önlemlerin alınması gerektiğini düşünüyoruz. Bu bağlamda Siirt Arapçası, kelime zenginliğini ve anlatım gücünü koruyup kuşaktan kuşağa aktarabilmek için şunlar önerilmektedir.

1. Siirt Arapçasının sözlü gelenekten yazılı geleneğe geçmesi için çalışmaların yapılması (Kitap, Sözlük ve Makale v.s.),
2. Siirt tanıtım günlerinin birçok şehirde düzenlenmesi,
3. Siirt Arapçasının öğretilmesi ve yaşatılmasına yönelik kursların, projelerin hazırlanması,
4. Toplantı, Panel, Sempozyum ve Çalıştay gibi programlar düzenlenerek bilimsel alanlarda bu konuların tartışılması ve çözümler aranması.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan. (1973), “*Anadili*”, **Türk Dili**, XXXI/ 285, Ankara, S.s.423-434.
- Aktaş, Ahmet. (2016), “*Göç ve Modernleşme Bağlamında Siirt’te Değişen Kent Kimliği*” **Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Cilt: 3 • Sayı 2, S.s. 79-100.
- Doğanay, Hayati. (2014), **Türkiye Beşeri Coğrafyası**, Pegem Akademi, Ankara.
- Kaplan, Mehmet. (2001), **Kültür ve Dil**, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Kuş, Elif. (2003), **Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nitel mi, Nicel mi?**, Anı Yayıncılık, Ankara.

Başka Şehirlere Göç Etmiş Siirtli Arap Ailelerin Siirt Arapçasına İlişkin Tutumları

- Marshall, Gordon. (1999), **Sosyoloji Sözlüğü**, Bilim Sanat Yayınları, Ankara.
- Meriç, Cemil. (1986), **Kültürden İrfana**, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Özgüven, İbrahim Ethem. (1980), **Görüşme İlke ve Teknikleri**. İleri Matbaası, Ankara.
- Sencer, Muzaffer ve Irmak Yakut. (1984), **Toplum Bilimlerinde Yöntem**, Say Kitap Pazarlama, İstanbul.
- TDK (2017), Büyük Türkçe Sözlük, http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.59f105b761e988.76157351. (ET: 25.10.2017)
- Türnüklü, Abbas. (2000), “Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi**, Sayı:24, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, Ss.543-559.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. (2005), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Rummel, J. Francis. (1968), **Eğitimde Araştırmaya Giriş** (Çev: R. Taşçıoğlu), Ajans Türk Yayınları, Ankara.